

Salámovou metódou k rozvratu

V súčasnosti dochádza k najväčšej degenerácii a rozvratu manželstva a rodiny

str. 4

Duchovný problém Západu

Slávna prednáška A. Solženicyna na Harvardovej univerzite

str. 9

Zažitie poézie

Básnik P. Chorvát: V básni sa pokúšam vyjadriť nevyjadriteľné

str. 11

Umlčte ho!

James Ensor: Kristus vstupujúci do Bruselu

Nie, nič sa nezmenilo! Od čias Ježiša Krista sa tu naozaj nič nezmenilo. Krčmy sú plné pracháčov i zúfalcov, zástupy novodobých pútnikov – emigrantov kráčajú ulicami, všade plno falošných hráčov... Jarmoky sú v úradoch, školách, ba i v nejednom chráme... Kupčíme, žobreme, okiadzame cisárov, zaliečame sa cisárikom, neraz aj ich šašom... Žalárujeme nevinných, smelších vyhlasujeme za bláznov, čnosť za spiatocnosť...

Nie, nič sa nezmenilo...

Ba, predsa len – stali sme pokryteckejší. Klameme (najmä seba samých) vytrvalo a bez hanby, rúhame sa už s úplnou samozrejmou – a nazývame to pokrok. Zabíjame už ani nie tak nepriateľov, skôr bezbranných, už ani nie tak horkokrvne, skôr chladnokrvne, už ani nie tak divoko, skôr rozhodne – a nazývame to sloboda. Pudy povyšujeme nad zdravý rozum, zvrátenosť nad pravdu, sex nad lásku, bezbrehosť nad vernosť – a nazývame to tolerancia.

A predsa...

Kristus denne vstupuje do mesta. Pešo, na oslíkovi, autom,

v preplnenom člene... Už ho však nevíta nadšené Hosanna!, skôr fumigujúce ticho.

Nie, nič sa nezmenilo. Len slávnostný vstup do mesta sme zamenili za (zatiaľ) obmedzený prístup. Možno raz do roka či volebného obdobia ho zoberieme na milosť, aj to len okrajovo, keď treba sláviť. Stal sa nepohodlným. Jeho „ja vám však hovorím“ sa usilujeme prekričať mohutným „Umlčte ho!“...

Lenže nechciet počuť neznamená, že Kristus mlčí.

A ty, Kafarnaum (Washington, New York, Brusel, Bratislava, horský laz...), vari sa budeš vyvyšovať až do neba? Do pekla zostúpiš! (Mt, 11, 23)

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Moderní ľudia popierajú existenciu hriechu a jeho dôsledku – pekla. Ale nepopreli ešte stratu rozumu a jeho dôsledku – blázinca.

Gilbert K. Chesterton

Poslanie katolíckej univerzity

Po celom svete jestvuje niekoľko stoviek katolíckych univerzít, pre ktoré má Katolícka cirkev aj ústredný úrad pri Svätej stolici. V samotnom Ríme je niekoľko univerzít, z ktorých niektoré majú titul „pápežská“. Na Slovensku je len jedna katolícka univerzita. Sídli v Ružomberku a v roku 2000 ju zriadili slovenskí biskupi.

Snímka: Anton Kulan

Tieto univerzity majú svoje pravidlá a štatút, podliehajú však aj štátnym zákonom. Môžu mať rôzne fakulty, ktoré môžu sídliť aj v iných mestách. Takú univerzitu riadi rektor a akademický senát, zvlášť postavenie má veľký kancelár, ktorým je jeden z biskupov. Ten má dohliadať predovšetkým na vernosť univerzity nielen učeniu viery a mravov, ale aj na celkové naozaj katolícke ovzdušie, o ktoré musia všetci záujemci dbať.

Aj akademická sloboda sa musí riadiť nejakými pravidlami. Náš veľký priateľ pápež bl. Ján Pavol II. mal veľmi na srdci katolícku univerzitu a vydal pre ne dňa 15. augusta 1990 smernice v apoštolskej konštitúcii *Ex corde Ecclesiae*; je to titul, ktorý už sám osebe veľa hovorí: Zo srdca Cirkvi. Pre Cirkev je to záležitosť srdca!

SLUŽBA PRAVDE A DOBRU

Poslaním katolíckej univerzity má byť služba pravde. Podľa bl. Jána Pavla II. „ona sa vyznačuje slobodným hľadaním celej pravdy o svete, o človeku, o Bohu“. Pri hľadaní a skúmaní pravdy slúži dvojité cesty, ktorú veľký pápež vyznačil v úvodných slovách encykliky *Viera a rozum* (Fides et ratio): „Viera a rozum sú dve krídla, ktorými sa ľudský duch povznáša ku kontemplácii o pravde.“

Medzi vierou a rozumom nemôže byť rozpor. Zdôraznil to aj Druhý vatikánsky koncil, keď vyhlásil: „Ak metódický výskum v akomkoľvek vednom odbore postupuje naozaj vedecky a v súlade s morálnymi normami, nikdy

nebude v skutočnom rozpore s vierou, lebo svetské skutočnosti i skutočnosti viery majú svoj pôvod v tom istom Bohu“ (Gaudium et spes). Katolícka univerzita má poskytnúť priestor na harmonické hľadanie a vyučovanie pravdy oboma cestami, vznášať sa k pravde oboma krídlami.

NEZNIŽOVAŤ ÚROVEŇ

Katolícka univerzita nosí honosné meno. V samom názve sa naznačujú dve vlastnosti a podstatné znaky: má to byť ozajstná univerzita a pri tom katolícka univerzita. Má zaručiť kvalitné vysokoškolské vzdelanie, ktoré prevyšuje stredoškolskú úroveň. Má sa to ukázať na kvalite profesorov aj poslucháčov. Ani univerzita, ani poslucháči nič nezískajú znížením úrovne. Úloha profesora si vyžaduje primerané vedecké znalosti a osobné nasadenie, ktoré neprestáva česťe získaným menovaním. Študenti si musia zaslúžiť dobré výsledky a tituly učením. *Magna charta európskych univerzít* z roku 1988 opisuje univerzitu ako akademické spoločenstvo, ktoré prísnu a kritickou metódou prispieva k ochrane a podpore ľudskej dôstojnosti a kultúrneho dedičstva výskumom, vyučovaním a rôznymi službami na úžitok miestnych, národných a medzinárodných spoločenstiev.

Na plnenie svojich úloh vo výskume má univerzita ako inštitúcia určitú autonómiu. Nemá byť nútená slúžiť politickej a ekonomickej moci, ale pravde a všeobecnému dobru. Aj akademická sloboda sa rozumie ako

možnosť hľadať vlastnými vedeckými metódami pravdu s rešpektom pre iných.

DIALÓG VIERY A ROZUMU

Katolícky charakter univerzity si okrem toho vyžaduje niektoré podstatné znaky. Dokument *Ex corde Ecclesiae* spomína niektoré. Sú to:

1. kresťanská orientácia nielen jednotlivých členov, ale celého univerzitného spoločenstva;
2. trvalé uvažovanie vo svetle katolíckej viery o stále rastúcom poklade ľudského poznania, ku ktorému sa snaží prispieť vlastnými štúdiami;
3. vernosť kresťanskému posolstvu ako ho predkladá Cirkev;
4. inštitucionálna povinnosť slúžiť Božiemu ľudu a ľudskej rodine na ich ceste k transcendentálnemu cieľu, ktorý dáva životu zmysel.

Jednou z hlavných úloh veľkého kancelára je zaručiť tento katolícky charakter univerzity.

Katolícka univerzita má svoje veľké poslanie v spoločnosti. Má sa snažiť o dialóg medzi vierou a rozumom a zdôrazniť etickú zodpovednosť vedy a technológie. Sú to veľké úlohy, dôležité pre celú spoločnosť.

Moderný človek si ľahko namýšľa, že všetko, čo je schopný vytvoriť, je okamžite dovolené. Bl. Ján Pavol II. v historickom prejave pre zhromaždenie UNESCO v roku 1980 upozornil: „Musíme byť presvedčení o prednosti etiky pred technikou, o prvenstve človeka pre vecou, o prevahe ducha nad materiou. Veci človeka sa pohnú dopredu len vtedy, ak sa veda spojí so svedomím.“ Preto výskumná činnosť katolíckej univerzity musí zahŕňať závažné problémy našej doby, ako sú ľudský život od počatia až po prirodzený koniec, biogenetika, rodina, sociálna spravodlivosť a korupcia, miesto náboženstva vo verejnom živote, laickosť a právomoc štátu a jeho postoj k náboženstvám a k etike, otázka mieru a terorizmu, ochrana prírody a podobne. Nikto nemôže poprieť dôležitosť týchto problémov. Pri ich riešení má katolícka univerzita cez svoje príslušné fakulty a miesta veľa čo povedať.

Kresťanská orientácia univerzity sa má ukázať na celkovej orientácii univerzitného spoločenstva, čiže na atmosfére, ktorá panuje v inštitúcii, ale aj na mravnej výške jednotlivých členov, učiteľov a študentov.

Kardinál JOZEF TOMKO/VR

Kríž nie, Satan áno!

Snímka: wiki

Protikresťanský tlak v USA sa stále zostruje. Pred Vianocami nariadil federálny sudca odstrániť kríž nad San Diegom, v Oklahoma City má byť pred budovou Kapitolu postavená socha Satana.

Nad štvrtou La Jolla na vrchu Mt. Soledad v kalifornskom meste San Diego stojí 13-metrový kríž od roku 1954. Je súčasťou pomníka vojnových veteránov z kórejskej vojny. Sudca federálneho súdu Larry Burns rozhodol o odstránení kríža, pretože podľa neho „kríž je porušením ústavy v zmysle nadradenosti jedného náboženstva nad inými“.

TŔŇ V OKU

San Diegský kríž a jeho symbolika boli permanentne terčom rôznych polemík a sporov. Najmä od roku 1989 „leží v žalúdku“ viacerým organizáciám. Proti jeho stavbe sa postavili Židovskí vojnoví veteráni či Únia občianskych slobôd (ACLU). „Je nevhodné a protiústavné, aby sme hlboko náboženský symbol vyhlasovali ako pamätník všetkých veteránov,“ uviedla Norma Chavez-Peterson z ACLU. „Hrdinov by sme si však mali uctiť pod jednou vlajkou, nie pod jedným náboženským symbolom,“ doplnila Daniel Mach z ACLU.

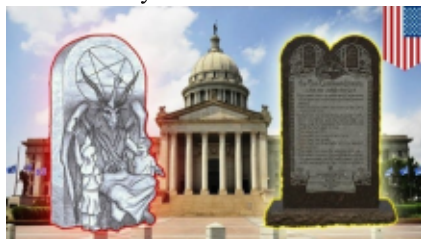
Definitívne ťaženie proti krížu sa začalo v roku 2011, keď obvodný súd rozhodol, že kríž je porušením prvého dodatku americkej ústavy. Najvyšší súd USA nechcel o prípade rozhodovať, tak ho posunul na federálny súd v San Diegu. Ten rozhodol o jeho odstránení. Všetko teraz stojí na tom, či niekto podá námietku proti rozhodnutiu súdu.

Ak sa tak nestane, do troch mesiacov bude musieť byť odstránený...

ZBIERKA NA BAFOMETA

Ak si niekto myslí, že rušením krížov sa protikresťanské nálady upokoja – mylí sa.

Keďže sa kresťanským aktivistom podarilo po piatich rokoch odporu osadiť pred budovou Kapitolu v Oklahoma City tabuľu Desatora, hneď po Novom roku zástupcovia organizácie Satanský chrám predstavili verejnosti svoj plán postaviť pred tú istú budovu, vedľa tabule Desatora, vyše 2-metrovú sochu. Socha má predstavovať démona Bafometa, pri ktorého tróne stoja usmiaty chlapec s dievčatkom. Nemal by chýbať ani pentagram. Socha by mala byť interaktívna, pretože v lone démona sa dá posadiť a – ako hovoria autori projektu – „meditovať a čerpať inšpiráciu“. „Socha by mala slúžiť ako maják, ktorý vyzýva k úcte a empatii medzi ľuďmi. Náš monument je oslavou dodržiavania ústavných hodnôt náboženského vyznania a prejavu,“ uviedla v oficiálnom vyhlásení organizácia. Satanisti vyhlásili zbierku, ktorej cieľová suma 20-tisíc dolárov by mala pokryť náklady na vyhotovenie sochy.

Ryan Kiesel z ACLU tvrdí, že je na mieste diskusia o tom, či pred budovu patrí Desatoro a satanská socha. „Pointa je v tom, že žijeme v nábožensky pluralitnej spoločnosti. To znamená, že ak tam je jeden symbol, je potrebné vynaložiť úsilie, aby bola diskusia aj o druhom. Alebo tam nebude žiadny. Toto je taktiež reálna možnosť,“ uviedol R. Kiesel.

R. Kieselovi kontruje republikán Earl Sears: „Toto je národ a štát, ktorý bol založený na pilieri viery, je urážlivé, viesť tento druh konverzácie.“ Podobne sa vyjadril aj hlavný architekt Oklahoma City Duane Mass: „Budova patrí mestu, a nie satanskému klubu.“

Nevidaný spor je ešte len na začiatku, no po tom, čo sa deje v USA sa dá už teraz tušiť, kto bude ťahať za kratší koniec...

PAVOL PRIKRYL

Komentár

O symboloch a logike

Hoci od roku 1956 je oficiálnym motom USA *In God we trust* (Veríme v Boha) a hoci Barack Obama prisahal pri inaugurácii na Bibliu, on a jeho administratíva oprášili a aktualizovali staré jakobínske heslá, ku ktorým pridali fetiš v podobe slovíčka „tolerancia“ a zatrubili k doteraz nevidanému útoku nielen na kresťanstvo, ale aj na zdravý rozum.

Zástancovia „novus ordo seclorum“ (nový poriadok vekov, nápis na rube pečate USA a dolárovej bankovke) našli zaľúbenie v multikulturalizme. Keďže za hlavnú prekážku premiešavania kultúr považujú kresťanstvo, najmä katolicizmus, rozhodli sa odstrániť kresťanské symboly. Najmä kríže vyvolávajú výčitky svedomia z bizarných súdno-politických partii vedúcich k „novému pohľadu na manželstvo a rodinu“. Ťažko sa hľadá na kríž, keď sa z pedofilnej úchyľky „vyrába“ sexuálna orientácia. Ani bezbrehý hedonizmus nepotrebuje kríže...

A tak sa kríž zdegradoval len na symbol, Kristovo učenie na spiatocníctvo, morálka na úsmev vyvolávajúci relikty.

A Satan si mädli ruky. Veď možno sa v blízkej budúcnosti dočká sochy. Ale čo ak si niekto sadne kamennému démonovi do lona a „načerpá inšpiráciu“, že cintoríny sú protiústavné, pretože je tam priveľa krížov, čo je „porušením ústavy v zmysle nadradenosti jedného náboženstva nad inými“ (sudca Larry Burns). A čo keď Bafomet pošepne, že v Amerike je veľa miest, riek, údolí či vrchov, ktoré majú v názve „svätý“? San Francisco síce už aj tak skrátili na Frisco, ale čo si počnú iné mestá? Trebárs také San Diego. Bez kríža, bez „san“... Amerika má rada heslá. Ale čo urobia zodpovední, keď niekto v zmysle „logiky“ sudcu L. Burnsa bude trvať na tom, že motto „In God we trust“ je protiústavné, pretože nadraduje mono-teistického Boha nad polyteistických bohov a bôžikov? To zmenia aj svojho hlavného boha – údajne najrozšírenejšiu bankovku na svete?

Žarty bokom. „Americký spôsob života“ totiž nezostáva len za „veľkou mláskou“. Liberáli a rôzne loby svojím „moderným pohľadom na svet“ nachádzajú ochotných hlásateľov a miňštrantov aj v starej dobrej Európe (takmer by sa chcelo povedať „kresťanskej“). Napokon – kresťanské symboly sú aj tu non grata...

PAVOL PRIKRYL

Anton Chromík z Aliancie za rodinu sa oprávnené pýta: „Aké hodnoty a aké zmeny má na mysli spoločnosť IKEA? Chce dosiahnuť redefiníciu manželstva aj v našej krajine?“

Otázka by však mala smerovať nielen na švédsku firmu. Hlavní adresáti otázky sedia v parlamentoch USA a Európy, kde odvolávajú sa na napĺňanie ľudských práv dochádza legislatívne k redefinícii manželstva.

KROK ZA KROKOM

Pred tridsiatimi rokmi si málokto vedel predstaviť existenciu homosexuálneho „manželstva“. V roku 1989 bolo v Dánsku ako v prvej krajine na svete legislatívne zakotvené registrované partnerstvo, prvenstvo v homosexuálnych „manželstvách“ patrí od 1. apríla 2001 Holandsku.

Boris Dittrich (na obr.), bývalý holandský poslanec a aktivista za práva homosexuálov, ktorého nazývajú „otcom“ politického hnutia v prospech homosexuálneho „manželstva“ v Holandsku, priznal, že pretlačiť politickým procesom pojem „rovnosť manželstva trvalo dlho“. Kým on a ďalší homosexuálni aktivisti začali v Holandsku s týmto procesom, nikde na svete rovnosť manželstva neexistovala. Túto diskusiu začal už v roku 1994, ale trvalo ďalších sedem rokov diskusií, kým to mohol prezentovať ako návrh zákona.

B. Dittrich vôbec netají, že ako taktiku na presadzovanie svojich plánov on a jeho kolegovia použili tzv. salámovú metódu. Pre francúzsky online

Dochádza k najväčšej degenerácii manželstva a rodiny

Salámovou metódou k úplnému rozvratu

„Dúfame, že pri postupnom zviditeľňovaní našich hodnôt dlhodobo prispejeme k pozitívnym zmenám,“ vyhlásila spoločnosť IKEA k protestom voči článku v ich magazíne, ktorý propaguje príbeh spolužitia dvoch žien s malým dieťaťom a nazýva ich rodinou.

homosexuálny časopis *Yagg* priznal „starostlivo navrhnutý plán“, vďaka ktorému boli najskôr verejne akceptované civilné partnerstvá, čo následne nevyhnutne viedlo k zmene definície manželstva. „Zavedenie civilných partnerstiev bolo vždy myslené ako prvý krok väčšieho plánu,“ priznal B. Dittrich. Keď vstúpil do parlamentu ako poslanec, okamžite začal hovoriť o homosexuálnom „manželstve“, ale rýchlo si uvedomil, že verejnosť nie je pripravená ho prijať. Musela byť zvolená pomalšia cesta. „Mysleli sme si, že by mohlo byť z psychologického hľadiska lepšie zaviesť najskôr registrované partnerstvá,“ prezradil. Keď boli registrované partnerstvá v Holandsku v roku 1998 zavedené, povedal, že „ľudia si zvykli na myšlienku, že dvaja muži alebo dve ženy prišli na magistrát a nechali si svoj vzťah uznať zákonom. A ľudia to nazývali homosexuálnym manželstvom, takže pre širokú verejnosť v tom nebol žiaden rozdiel. Ľudia si na to zvykli a uvedomili si, že nevypukla žiadna revolúcia a krajina sa neprepadla do morálnej priepasti. Takže potom ďalším logickým krokom bola rovnosť manželstva, skutočná rovnosť“.

Podľa B. Dittricha najúčinnnejší spôsob, akým bolo možné túto myšlienku predstaviť verejnosti, bolo „zamerať sa na princípy rovnosti a antidiskriminácie a zdôrazniť rozdiel medzi Cirkvou a štátom“.

REGISTROVANÉ TRIO

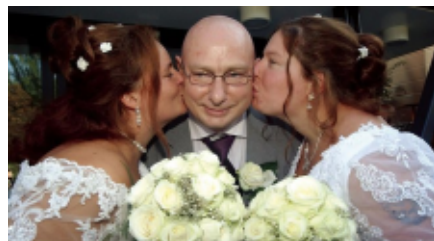
B. Dittrich a jemu podobní sa však nechcú zastaviť len pri homosexuálnych „manželstvách“. Ako B. Ditt-

rich vyhlásil, redefinícia manželstva vedie k diskusiám o umožnení skupinových „manželstiev“ troch alebo viacerých osôb, čo považuje „za ďalší neodvratný a logický krok“ v odstraňovaní zákonov o tradičnom manželstve. „Ale to je začiatok niečoho úplne nového,“ dodáva. Pre *Yagg* predpovedal, že „prejde mnoho rokov“, kým sa tento ďalší krok uskutoční. No v tom sa Holanďan, žiaľ, mýlil.

V septembri 2005 v holandskom Roosendaale pred notárom odznela trojnásobné manželské „áno“. Victor de Bruijn, dovtedy právoplatne ženatý „len“ s Biancou, sa oženil ešte aj s Mirjam Geven (na obr.).

Manželia Victor a Bianca sa spoznali s Mirjam na internetovom chate. Po ôsmich týždňoch Mirjam opustila svojho manžela a usadila sa u týchto manželov. Po rýchlom rozvoze sa rozhodla „vydať“ za oboch. Všetci traja našli notára, ktorý ich zväzok zaregistroval a stali sa tak absolútnym prvým „triom“ v Európe. „Milujem ich obe, Biancu aj Mirjam, a tak som sa rozhodol oženiť sa za obe,“ povedal V. de Bruijn pre *Brussel Journal*.

Je vôbec takýto krok právne možný? V Holandsku síce (zatiaľ) nie je dovolené manželstvo troch ľudí, no registrované zväzky áno. „A tak sme

Čo je salámová metóda

Salámová metóda je veľmi účinná útočná taktika, často používaná na presadenie cieľov v situáciách, keď je treba presadiť niečo na prvý pohľad nepresaditeľné. Pomocou malých a postupných, zdanlivo neškodných krokov je možné vmanévrovať oponenta v podstate do akejkolvek pozície. Celá metóda je založená na fakte, že oponent považuje jednotlivé kroky za málo nebezpečné, či dokonca neškodné a celý zámer si uvedomí až keď je neskoro.

šli za notárom v svadobných šatách a pred ním sme si vymenili prstene,“ vysvetľuje V. de Bruijn.

A ako sa v žije v oficiálnom partnerskom trojuholníku? „Bianca a Mirjam medzi sebou nežiarlia, ale to len preto, lebo obe sú bisexuálky. Ja som stopercentný heterosexuál. S dvoma heterosexuálnymi ženami by to bolo oveľa ťažšie,“ opisuje V. de Bruijn život v podivnom zväzku. Mnohí Holanďania síce pochybovačne krútia hlavou nad štátom registrovaným zväzkom troch ľudí, ale to krútili aj nad prvým homosexuálnym „manželstvom“...

ZELENÁ MNOHOŽENSTVU

V USA, krajine neobmedzených (ne)možností, rozvrat manželstva nabera rýchlejšie obrátky. Tesne pred Vianocami, keď ľudia mali myseľ zameranú na blížiacu sa sviatky, sudca Clark Waddoups z Oblastného súdu Spojených štátov v Utahu zrušil ustanovenia utahského zákona o bigamii, ktoré označovali „náboženské spolunažívanie“ ako nelegálne, a tak rozhodol, že zákaz polygamie je v štáte Utah protiústavný.

Zákaz mnohoženstva napadol na súde Kody Brown so svojimi štyrmi manželkami (na obr.). K. Brown patrí k Apoštolskej zjednotenej bratskej cirkvi, odnoži Mormonskej cirkvi, a s manželkami má 17 detí.

Rozhodnutie sudcu C. Waddoupsa síce nepovoľuje, aby sa muž legálne oženil s viacerými ženami (v rozhodnutí je presne stanovené, že štát má stále právo presadzovať zákaz viacpočetných manželských povolení), ale dovoľuje polygamistom takpovediac vyjsť na svetlo a žiť bez strachu z prenasledovania.

K. Brown netajil radosť z rozhodnutia súdu: „Tak ako tisíce iných polypartnerských rodín sme mnoho rokov čakali na tento deň. Hoci vieme, že mnoho ľudí neschvaľuje polypartnerské rodiny, naša je založená na našom presvedčení. Tak ako my rešpektujeme osobné a náboženské voľby iných rodín, dúfame, že časom všetci naši susedia a spoluobčania dokážu rešpektovať naše

rozhodnutia ako súčasť tejto krajiny s mnohokrátmi náboženstvami a presvedčeniami.“

LEGALIZÁCIA OHAVNOSTI?

Rozhodnutie sudcu C. Waddoupsa má 91 strán a zakladá sa na dvoch základných myšlienkach vyjadrených v dvoch slávnych rozhodnutiach Najvyššieho súdu Spojených štátov amerických.

Prvou je, že zákaz polygamie je v podstate náboženskou diskrimináciou a že heterosexuálne, monogamné manželstvo je len kresťanskou inštitúciou. Túto myšlienku podkladá prípadom z roku 1878 s názvom *Reynolds vs. United States*. George Reynolds, sekretár mormónskeho vodcu Brigham Younga, bol obvinený z bigamie. Jeho obhajoba bola, že jeho náboženstvo vyžaduje, aby bol ženatý s viacerými ženami a že jeho manželské pomery sú pod ochranou Prvého dodatku k Ústave USA. Najvyšší súd to neakceptoval. V jednomyselnom rozhodnutí uviedol: „Polygamia vždy bola ohavnosťou medzi severnými a západnými národmi Európy a až do vzniku Mormonskej cirkvi bola takmer výlučne črtou života ľudí v Ázii a Afrike.“ V následnom rozhodnutí roku 1890, súd označil polygamiu za „návrat k barbarstvu a opak k duchu kresťanstva“.

Pre sudcu C. Waddoupsa sú takéto slová v rasovo a nábožensky pluralitnej spoločnosti „nemysliteľné“. Podľa neho neexistuje racionálny základ na zákaz „náboženského spolužitia“, pretože spoločnosť už nie je väčšinovo kresťanská, a tak kresťanské normy nemôžu legítimne definovať vzťahy.

Druhým prípadom je *Lawrence vs. Texas*, kde sa v roku 2003 rozhodlo, že homosexuálna sodomia nemôže byť kriminalizovaná, lebo je chránená ústavným právom na súkromie.

To podporilo argumenty na manželsťva homosexuálov, pretože ak vláda nemôže zakázať homosexuálne správanie, ako by mohla zakázať vzťahy založené na tomto správaní...?

Sudca C. Waddoups jednoducho rozšíril túto líniu úvah aj na polygamné vzťahy. Spoločným bodom Waddoupsovho uvažovania bolo, že manželstvo je iba právnym rámcem, ktorý dáva verejné uznanie náklonnostiam dospelých. Deti sú iba dodatkom, voliteľným prídavkom, v ich vzťahoch...

Jonathan Turley, advokát, ktorý zastupoval K. Browna a jeho manželky, to zhrnul pre *New York Times*: „Mali by sme bojovať za súkromie ako za široký koncept prospešný pre každého rovnako, bez ohľadu na to, či je to homosexuálny alebo polypartnerský vzťah. V oboch prípadoch bojujeme za to isté: právo žiť svoj život podľa vlastných hodnôt a presvedčení.“

MÍLNÍK V ROZVRATE

Tak ako rastie podpora „manželtiev“ osôb rovnakého pohlavia, tak sa hlbšie zakoreňujú presvedčenia, že kresťanská morálka nemá racionálny základ a že akýkoľvek sexuálny vzťah, mimo zneužívania, je legítimný. Polygamia z toho bude zjavne profitovať ako prvá, kvôli tisícakm polygamných rodín, ktoré patria k odnožiam Mormonskej cirkvi. Ako bude rásť počet moslimov, určite niektorí začnú požadovať právo na polygamné manželstvo. » »

Sexuálne vzťahy medzi mužom a ženou sú prirodzené a nevyhnutne odlišné od sexuálnych vzťahov medzi partnermi rovnakého pohlavia. Táto pravda je súčasťou zdravého rozumu ľudskej rasy. Bola to pravda pred existenciou akejkoľvek cirkvi alebo štátu, a bude to pravda aj keď tu nebude nijaký štát Illinois alebo Spojené štáty americké. Návrh na zmenu tejto pravdy o manželstve v občianskom práve je menšou hrozbou pre náboženstvo, ako je to urážkou ľudskeho rozumu a spoločného dobra spoločnosti.

Znamená to, že všetci máme predstierať niečo, o čom vieme, že je fyzicky nemožné. Legislatíva môže rovnako dobre zrušiť aj gravitačný zákon.

Kardinál Francis George, chicagský arcibiskup

Navzdory tvrdeniam sudcu Wad-doupsa, odsúdenie polygamie nie je výlučne kresťanskou myšlienkou. Je založené na historických dôkazoch, dokonca na zisteniach sociálnych vied. Hoci polygamia je životnou realitou v mnohých spoločnostiach, ideálny vzťah bol vždy medzi jedným mužom a jednou ženou. Kresťanstvo to iba potvrdilo a umiestnilo do vlastného teologického rámca.

Aj keď rozhodnutie sudcu C. Wad-doupsa bude určite napádané a môže byť zmenené, ostáva mil'níkom v procese, ktorý moderné vzťahy viedol od monogamných a trvalých tradičných manželstiev k ľahko dostupným rozvodom, voľnému striedaniu partnerov, rozšíreniu neformálnych spolužití, „manželstvám“ osôb rovnakého pohlavia a teraz až k polygamii.

Väčšina Američanov stále ostáva veľmi nepriateľsky naladená voči polygamii, takže podporovatelia „manželstiev“ osôb rovnakého pohlavia stále tvrdia, že Amerika sa nerúti samospádom k polygamii. Rozhodnutie sudcu Wad-doupsa však veľmi jasne ukazuje, že nepopularita alebo neobľúba nie sú legitímymi dôvodmi na potlačanie nejakého životného štýlu. V podstate, všetky argumenty vznesené v prospech „manželstiev“ osôb rovnakého pohlavia, sú úplne rovnako platné aj pre polygamii. Dokonca aj pre ešte pestrejšie formy polypartnerských „manželstiev“.

HOR SA K POLYAMORII!

V júni 2013 Najvyšší súd v USA zrušil ustanovenie zákona na ochranu manželstva (DOMA). Sudca Anthony Kennedy pri odôvodnení podľa väčšinového názoru najvyššieho súdu uviedol, že zákon na ochranu manželstva porušuje záruky rovnej ochrany danej Ústavou USA: „V srdci slobody sa nachádza právo definovať svoj vlastný koncept existencie, zmyslu, vesmíru a tajomstva ľudského bytia.“ Inými slovami – každý druh sexuálneho prejavu si zaslúži vládnu ochranu, za predpokladu, že nikomu sa fyzicky neublíži.

Rozhodnutie zrušiť DOMA nepriviligovali len homosexuáli. Zdá sa, že toto rozhodnutie dá zelenú aj polyamórii.

Polyamoria má mnoho podôb. Klasickou formou je tzv. ménage à trois, teda žena žijúca s dvoma mužmi alebo aj dva páry, ktoré žijú spolu. Môže sa však vyskytnúť aj akákoľvek iná forma. Zástancovia polyamorie tvrdia, že to nie je to isté ako polygamia. Polygamia je patriarchálna a je spojená s náboženstvom, zatiaľ čo polyamoria

je vzťahom často zameraným na ženu/ženy a rozhodne je profánna. Zástancovia polyamorie tvrdia, že v USA takto žije okolo pol milióna rodín.

Keďže najvyšší súd vyhlásil, že interpretovať pojmy „manžel/ka“ a „manželstvo“ výlučne z hľadiska vzťahu medzi mužom a ženou je protiústavné, potom pre tých, ktorí zastávajú polygamii a polyamoriu z toho „logicky“ vyplýva, prečo by mali byť diskriminovaní na základe počtu manželov/manželiek. „Bolo by pekné mať domácnosť, kde sú si naši manželia rovní pred zákonom a mať istotu v oblasti dôchodku, dedičstva a rozdelenia majetku,“ hovorí Zoe Duffová, hlava Kanadskej asociácie pre obhajobu polyamorie.

NIE SÚ BEZ ŠANCE

Mnohonásobné vzťahy sú však v súčasnosti asi rovnako populárne ako homosexuálne vzťahy pred 20 rokmi. Nestoja za nič. Podľa nedávneho prieskumu verejnej mienky 59 percent Američanov verí, že homosexualita je morálne akceptovateľná, no iba 14 percent schvaľuje polygamii a len 6 percent cudzoložstvo. Volebný ús-

pech politika, ktorý otvorene žije v polyamórii, je v súčasnosti nepredstaviteľný.

Budú to však Američania akceptovať o 20 rokov? Šance sú vysoké. Zástancovia polyamorie si berú príklad od zástancov homosexuálnych „manželstiev“ a preberajú stratégie homosexuálnych aktivistov. Časopisy ako *Washingtonian*, *Slate* či *Salon* už začali písať o normálnosti polyamorie. Píšu o nej ako o niečom, čo je náročné, no stojí za to. Dokonca káblová televízia *Showtime*, ktorú vlastní *CBS*, vytvorila seriál o mnohonásobných vzťahoch v južnej Kalifornii pod názvom *Polyamoria: Svadby a randenie*.

Čoraz väčší sa presadzuje názor, že mnohonásobné vzťahy nie sú voľbou, ale sú geneticky podmienené. Práve toto bol jeden z najsilnejších argumentov, ktorým homosexuáli dosiahli redefinovanie manželstva tak, aby im to vyhovovalo. Tento istý argument funguje aj v prípade polyamorie.

Deti sa v súvislosti s polyamoriou takmer nespomínajú. Argumenty hovoriace v prospech polyamorie sa týkajú len spokojnosti dospelých, nie vytvárania bezpečného a výchovného prostredia pre deti. Právnici preto môžu argumentovať, že vytvorením nového zákona nikto neutrpí škodu. Je to životný štýl, ktorého podstatou je romantika, komfort a sexuálne uspokojenie – a basta!

A podsúvanie konečného cieľa cez malé kolieska argumentačnej „salámy“ sa opäť začína. Vlastne – pokračuje...

Z *LifeNews* spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: net)

Anton Chromík: V Európe bude pokračovať úsilie o zavedenie registrovaných partnerstiev

Nádej na zmenu žije

O čoraz častejšom a silnejúcom spochybňovaní manželstva a rodiny sme sa zhovárali s prorodinným aktivistom ANTONOM CHROMÍKOM.

„Otec“ politického hnutia v prospech homosexuálneho „manželstva“ v Holandsku Boris Dittrich priznáva, že na presadenie svojich záujmov použil tzv. salámovú metódu. Osvedčila sa, a tak liberálne loby v nej pokračujú. V čom je jej nebezpečenstvo?

Salámová metóda je jednou z najnebezpečnejších metód manipulácie. Podobá sa vareniu žaby. Ak hodíte žabu do horúcej vody, vyskočí. Ak ju však dáte do studenej vody a postupne vodu ohrievate, žaba necíti rozdiel, a tak sa uvarí.

Posun v degradácii hodnôt musí byť pomalý a nepatrný, aby nebolo hneď vidieť jej negatívne dôsledky. Treba vyvolať tému, ako sa hovorí – otvoriť diskusiu. Ak sa vidia veľmi negatívne výsledky, treba sa siahnuť a skúsiť znova. Predkladať opätovne nový a nový kompromis, až sa dosiahne rezignácia a postupne akceptácia. Cieľom je dosiahnuť, aby ste sami rezignovali a nebojovali.

Veľmi osvedčené je používanie pozície „obete“. Cieľom je presvedčiť nás, že manželstvo nie je ani úžasné, ani výnimočné, ba bude potrebné dodať, že nesmie dostať žiadnu výhodu oproti iným zväzkom, lebo to by bolo diskriminačné. Preto chcem znovu apelovať na všetkých ľudí: Vážte si svoje manželstvo, svoju rodinu, tešte sa z toho, že máte otca aj mamu! My ľudia nie sme dokonali, ale manželstvo je niečo výnimočné a vždy ostane. Hoci sa stávajú aj tragédie, nič lepšie pre deti ako ocko a mama nastalo nebude.

Europoslanec Miroslav Mikolášik povedal v rozhovore pre VOX (č. 2/2013), že „Európa už prehrala svoj boj v oblasti neúcty k ľudskému žijúcemu mláďaťu, interrupčné zákony nájdete všade“. Prehrala svoj boj aj v oblasti manželstva a rodiny?

Európa bojuje, ale je pravda, že veľká časť z nej už nepociťuje ani ten mŕtvolný chlad, ktorý z ich krajín vane. Chýbajú deti, chýbajú

rodiny, chýba cit, chýba láska.

Nebojme sa, stále je možné vytvoriť ostrovy lásky a prijatia. Záchrané člny, ktoré budú niesť naše rodiny. Stačia obetavé maminky a otcovia. Pripomína mi to príbeh z Biblie, keď sa zdalo, že národ úplne zanikol, prorok Ezechiél začal prorokovať o suchých kostiach a ony ožili. Takže kým žijeme, žije nádej na zmenu.

Pod kepienkou slobody a ľudských práv vykročil americký štát Utah na cestu zlegalizovania polygamie. Myslíte si, že sa myšlienka polygamie rozšíri aj do iných, nemormonských štátov USA?

Zaujal ma jeden príbeh od Borisa Filana, ktorý navštívil rodinu Ibrahima Maigu. Nevie, či som si ho zapamätal presne, ale skúsím to. Ibiho otec má dve manželky, mnohoženstvo je tam bežné. A preto sa Boris Filan pýtal prvej ženy, ako si nažívajú spolu s druhou ženou. Očakával skôr pozitívnu či neutrálnu odpoveď. Bol veľmi zarazený, keď mu táto žena po desaťročiach manželstva povedala, ako ju to strašne zranilo, že si jej muž zobral druhú ženu. Pri sobášii jej totiž sľúbil, že bude jeho jediná a druhú ženu si nevezme.

Prečo máme v sebe túto túžbu po výlučnosti, po celom darovaní sa jednému jedinému? Prečo chceme byť pre toho druhého jediní? Lebo láska je taká. Láska chce byť výlučná.

Aj my sme ohrození pre slabosť nášho srdca.

Islamské náboženstvo pripúšťa polygamiu, presnejšie polygýniu. Muslimovia tvoria druhú najväčšiu náboženskú a kultúrnu komunitu v Európe, pričom ich počet stále rastie. Dá sa očakávať, že v rámci odvolávania sa na ľudské práva sa aj v Európe legalizuje polygamia, a to v oboch základných formách – polygynickej (mnohoženstvo) a polyandrickej (mnohomužstvo)?

Nemyslím si, že Európa pôjde touto cestou. Existuje tu veľká snaha

Snímka: archív A. Ch.

o úplný odklon od inštitúcie manželstva, preto skôr pôjde o cestu nediskriminácie sexuálnych skupín. Tie nie sú vôbec viazané náboženskými tradíciami a predpismi. Schválenie mnohoženstva ako skupinového zväzku tak bude len vedľajším produktom.

Redaktorka v rozhlase sa ma pýtala: „Nevedia dve mamičky lepšie vychovávať dieťa ako jedna?“ Odpovedal som otázkou: „Prečo nie tri a prečo nie štyri?“ Ak totiž opustíte úžasnú hodnotu vzoru otca a mamy, ostane vám len chaos a neviete zdôvodniť, prečo by pre deti nemohli byť lepšie tri, štyri mamičky...

Boris Dittrich verí, že „ďalší neodvratný a logický krok“ po uznaní homosexuálnych „manželstiev“ je umožnenie skupinových „manželstiev“ viacerých osôb. V USA sa už začali nahlas domáhať „manželstva“ aj vyznávači polyamorie. Hoci v Európe sú dosť silné protiamerické nálady, liberálnej loby nič nie je nemožné. Môžeme v blízkej budúcnosti očakávať lobistické tlaky aj v tejto veci?

Vzhľadom k používaniu salámovej metódy neočakávam v blízkom čase tlaky v tejto téme. Najbližšie sa môžeme obávať, že v Európe bude pokračovať úsilie o zavedenie registrovaných partnerstiev. V západných krajinách, kde sú už registrované partnerstvá a adopcie detí homosexuálnymi párami schválené, pôjde o predefinovanie významu manželstva ako zväzku muža a ženy. Ďalšej zmene významu manželstva potom už nebude v ceste stáť skoro žiaden ar-

gument. Ako sa hovorí: prečo by si „kolektív“ nemohol vzájomne pomáhať pri výchove detí.

Silnejú hlasy volajúce po všeobecnom prijatí eutanázie. Čo ešte môžeme očakávať od liberálov či LGBTI loby a ich prívržencov v jednotlivých parlamentoch?

Sú tu viaceré ohrozenia. Úsilie o skorú sexualizáciu detí. Hrozivé štandardy európskej pobočky WHO ohľadom sexuálnych štandardov, podľa ktorých už deti vo veku do štyroch rokov majú dostať informácie o detskej masturbácii. Vyzerá to tak, že bude potrebná značná rezistencia rodičov, aby sme u nás tieto veci odmietli znova a znova. Tlaky budú a sú významné. Neuveriteľne sa nám rozširuje sexuálne zneužívanie detí. Tu bude potrebné skutočne vybojovať veľký boj o naše deti. Pripraviť našich učiteľov a pediatrov. Práve prostredie biologických rodičov je prostredím, kde sa zneužívanie vyskytuje najmenej. Posilňovanie prirodzenej rodiny má preto veľký význam.

Čoraz častejšie sa ozývajú hlasy o úpadku, či dokonca o zániku západnej kultúry, ktorej sa ešte donedávna hovorilo kresťanská. Podľa historikov sa pod tento smutný fakt

podpisujú postupná amerikanizácia a materializmus spojený s hedonizmom, čo sa premieta do celkového ponímania morálky. Historici sa zhodujú v názore, že Rímska ríša zanikla najmä vďaka svojej morálke, ktorá sa však v porovnaní so súčasnou devalváciou morálnych hodnôt vari už nedá ani porovnať... Čo čaká Európu ako takú?

Myslím si, že mnohé veci boli veľmi podobné. Nebudem sa tváriť, že Európa nie je v úpadku. Skutočne žijeme v takomto období, čerpáme ešte z našich hodnôt, ale spoločnosť v mnohých štátoch Európy už nie je schopná ich brániť. Kde sa stratia hodnoty, stratí sa aj poriadok, pevnosť. Európa potom bude iná, mnohé národy vymrú a namiesto nich nastúpia národy, spoločenstvá, ktoré si budú vážiť svoje rodiny a deti. Ešte to potrvá pár generácií. Zvyšky pôvodných obyvateľov sa budú musieť prispôbiť zmene tejto klímy.

Kvôli svojej rodine sa obávam, že tento tlak na Európu nebude len pokojný a nebude pôsobiť len prirodzenou emigračnou vlnou, ktorú budeme

Snímka: archív A. Ch.

musieť akceptovať. Prežijú živé komunity, ktoré majú spoločné hodnoty. Chcem, aby takouto komunitou bolo Slovensko. Aby sme boli schopní obetovať život za vlasť, teda za naše rodiny, musíme sa najskôr naučiť obetovať sa pre svoju rodinu, obetovať sa pre svoju manželku a svoje deti. To je dôvodom aj k tomu, prečo Aliancia za rodinu chce hovoriť o rodine. Myslíme si, že ľudia majú právo v referende rozhodnúť o tom, či by mali byť iné zväzky nazývané manželstvom, alebo o tom, či by si iné zväzky okrem manželstva mohli adoptovať deti. My si myslíme, že ocko a mama sú pre deti to najlepšie a to chceme našim deťom dopriať.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL

**Som,
teda čítam VOX**

Podporím ho.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur**

V prednáške na Harvardovej univerzite Alexander Solženicyn adresoval Západu tvrdé slová

Duchovný problém Západu

V roku 1978 mal nositeľ Nobelovej ceny ALEXANDER SOLŽENICYN prednášku na pôde Harvardovej univerzity, v ktorej diagnostikoval vtedajší duchovný stav Západu. Keďže aktuálnosť jeho myšlienok nevyprechala, uverejňujeme podstatnú časť prednášky.

Keby som dnes hovoril v svojej krajine, sústredil by som pozornosť v rámci rozbitého sveta na nešťastie Východu. Pretože už štyri roky musím žiť tu, na Západe, a pretože mám pred sebou západných poslucháčov, bude užitočnejšie, keď tu predstavím niektoré rysy súčasného Západu tak, ako ich vidím.

ÚPADOK ODVAHY

Čo asi na dnešnom Západe udrie cudzincovi do očí? Občianska statočnosť zmizla nielen zo západného sveta ako celku, neprejavuje ju nijaký z jeho štátov, nijaká vláda, nijaká strana a ani OSN. Tento úpadok odvahy je zvlášť viditeľný na riadiacej vrstve inteligencie, takže vzniká dojem, akoby odvaha zmizla zo spoločnosti vôbec. Isteže – je tu, samozrejme, ešte mnoho individuálnej odvahy, ale to nie sú ľudia, ktorí by udávali tón životu spoločnosti. Politickí a intelektuálni činitelia vykazujú známky úpadku, slabosti, nerozhodnosti činov, slov a ešte viac teoretických úvah, v ktorých ochotne ponúkajú dôkazy, že tento spôsob jednania, zakladajúci politiku určitého štátu na servilnosti a zbabelosti, je pragmatický, racionálny a oprávnený, a to na ktorejkoľvek intelektuálnej či mravnej úrovni. Tento úpadok odvahy, ktorý tu a tam už vedie k úplnej strate akejkoľvek mužnosti, je so zvláštnou iróniou podtrhovaný tam, kde tí istí činitelia prejavujú nečakané návaly statočnosti k vládam bez moci, voči slabým štátom, ktoré nikto nepodporuje a voči prúdom, ktoré, všetci odsudzujú a ktoré zjavne nemôžu nikomu ublížiť. Zato im slová zamrzajú v ústach a ruky klesajú pred každou mocnou vládou či hroživou silou, pred agresorom a pred internacionálou teroru.

ZHUBNÝ BLAHOBYT

Vari je dôležité pripomínať, že úpadok odvahy sa vždy považoval za začiatok a predzvesť konce?

Každý občan dostal vytužnenú slobodu a s ňou i také množstvo a taký výber hmotných statkov, aké by mali zaistiť šťastie, prinajmenšom podľa tej lacnej

koncepce, ktorá sa v tom istom čase vytvorila. Táto aktívna a tvrdá konkurencia mobilizuje všetky myšlienky človeka a rozhodne neprospejeva jeho slobodnému duchovnému rozvoju. Už obyčajná biológia vie, že pre živočicha nie je dobré, aby si zvykol na veľký blahobyt. V živote západnej spoločnosti začína dnes blahobyt odkrývať svoju zhubnú masku.

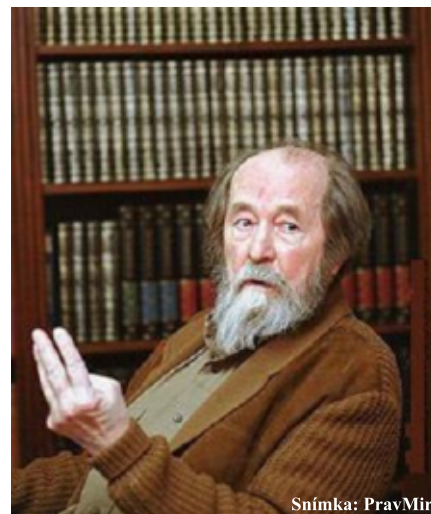
V súčasnej západnej spoločnosti možno konštatovať nerovnováhu medzi slobodou robiť dobro a robiť zlo.

V súlade so svojimi cieľmi si západná spoločnosť zvolila formu existencie, ktorá bola pre ňu najpohodľnejšia a ktorú by som označil ako právnu. Ak je človek z právneho hľadiska v práve, nikto od neho nemôže nič viac žiadať. (Žiadajte od neho, aby sa dobrovoľne obetoval alebo podstúpil nejaké riziko – budete vyzeráť ako úplný hlupák. Dobrovoľné sebaobmedzovanie sa takmer nevyskytuje: všetci sa venujú sebarozpínaniu, až z právnych rámcov začína vychádzať tichý praskot.)

PRÁVNE BARLY NESTAČIA

Celý život som prežil v komunizme a tvrdím, že spoločnosť, kde neexistuje nestranná právna inštitúcia, je hrozná vec. Ale ani spoločnosť, ktorá má na všetko len a len právnu inštitúciu, nie je dôstojná človeka. Keď je celý život preniknutý právnymi vzťahmi, vytvára sa ovzdušie mravnej prostrednosti, ktoré otravuje najlepšie podnety v človeku. Právne barly nemôžu stačiť, aby v skúškach, ktoré ohrozujú toto storočie, ľudia obstáli vzpriamení.

V súčasnej západnej spoločnosti možno konštatovať nerovnováhu medzi slobodou robiť dobro a robiť zlo. Obrana práv jednotlivca je dotiahnutá do takej krajnosti, že spoločnosť sama je bezbranná voči niektorým

Snímka: PravMir

svojim členom: pre Západ je už na čase, aby začal väčšmi zdôrazňovať ľudské povinnosti než ľudské práva. V porovnaní so slobodou robiť dobro má sloboda deštruktívne a nezodpovedne ďaleko širšie pole pôsobnosti. Napríklad zneužívanie slobody na páchanie mravného násillia na mládeži: jednoduchým teoretickým náprotivkom slobody ponúkať filmy plné pornografie, zločinu a satanizmu, je sloboda mládeže na také filmy nechodiť.

Tak sa ukazuje, že život poňatý právne a výhradne právne sa nedokáže brániť zlu a necháva sa pozvoľna nahľadávať. A keď v niektorej krajine začne štátna moc rázne potlačovať terorizmus, verejná mienka ju ihneď obviní z pošlapávania občianskych práv zločincov a podobne.

DEVIOVANÉ MÉDIÁ

Tlač – a ak hovorím tlač, tak mám na mysli hromadné oznamovacie prostriedky vôbec – sa prirodzene teší tej najlepšej slobode. A k čomu ju používa? Dáva si pozor, aby neprekročila zákonný rámec, ale prekračuje skutočnosti a skresľuje proporcie bez akejkoľvek skutočnej právnej zodpovednosti. Stalo sa už vari niekedy, že by pôvodcovia dezinformácie verejne priznali svoju chybu? Vinu? Samozrejme že nie, pretože by to prekážalo predaju. V takých prípadoch si to odnesie štát; novinár sa z toho vždy dostane a môžete sa staviť, že bude s rovnakou sebaistotou písať opak toho, čo tvrdil predtým. Tlač má moc falšovať verejnú mienku rovnako, ako ju kaziť.

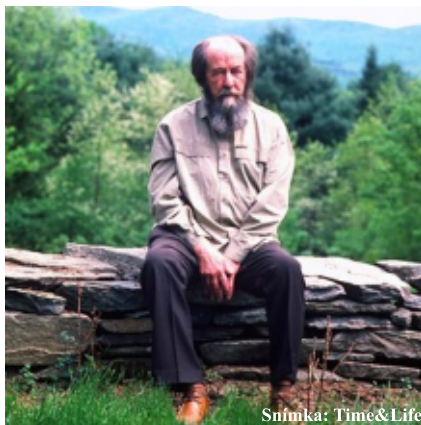
Raz nasadzuje teroristom herostratovské vence, inokedy odhaľuje i obhrané tajomstvá vlastného štátu a inde

zas nehanebne vniká do súkromia slávnych ľudí pod heslom: *Každý ma právo vedieť!* Avšak ďaleko vyššie stojí dnes potrebné heslo – dnešnému človeku odňaté právo: *Právo človeka nevedieť.* Neznemotvorí svoju Bohom stvorenú dušu ohováraniami, táraniami, hlúposťami. Ľudia, ktorí naozaj pracujú a žijú naplnený život, nepotrebujú túto mnohohravnú záplavu ohlupujúcich informácií. Práve v tlači najväčšmi vyniká tá uponáhľanosť a povrchnosť, ktoré sú duševnou chorobou 20. storočia. Isté k jadru veci je jej zakázané. Západ, ktorý nemá cenzúru, predsa len vykonáva starostlivý výber a oddeľuje myšlienky, ktoré sú v móde od tých, ktoré nie sú. A aj keď tie druhé nezakáže, nemôžu sa naozaj vyjadriť ani v periodickej tlači, ani v knihách a rovnako nie ani v univerzitnom vyučovaní. Tak sa vo verejnosti zakoreňujú predsudky a po zemi sa šíri slepota – choroba v našom dynamickom storočí krajne nebezpečná. Vezmite si napríklad túto ilúziu tunajších ľudí, že rozumejú dnešnej svetovej situácii. Táto ilúzia obaľuje hlavy tak tvrdoškrupinou, že ňou neprenikne nijaký hlas, ktorý k nám prichádza zo 17 krajín východnej Európy a východnej Ázie, pokiaľ ju nevyhnutná palica nerozbije na kusy.

DUCHOVNÁ ŠKOLA VÝCHODU

Nikto z prítomných ma, dúfam, nebude upodozrievať, že som sa pustil do tejto kritiky západných systémov preto, aby som namiesto nich vyzdvihoval myšlienku socializmu. Rozhodne nikdy nebudem navrhovať socialistickú alternatívu. Keby sa ma však niekto spýtal, či by som navrhoval dnešný Západ, taký aký je, za vzor pre svoju krajinu, musel by som úprimne povedať: Nie! Nemôžem odporučiť vašu spoločnosť ako ideál na premenu našej spoločnosti. Pri bohatstve duchovného rozvoja, ktoré naše krajiny získali utrpením v tomto storočí, nie je západný systém v súčasnom stave duchového vyčerpania nijako príťažlivý. Už len výpočet zvláštností vašej existencie, ako som ich tu načrtnol, naplňuje človeka najhlbším zármutkom.

Je nepopierateľnou skutočnosťou, že na Západe sa charakter človeka oslabil, zatiaľ čo na Východe sa upevnil. Naš národ za šesť a národy východnej Európy za tri desaťročia prešli duchovnou školou, ktorá necháva skúsenosť Západu ďaleko za sebou. Zložitý, smrteľný a drviaci život tam vychoval charakte-

ry silnejšie, hlbšie a zaujímavejšie než západný život s riadeným blahobytom. Z toho dôvodu by premena našej spoločnosti vo vašu znamenala v niektorých prípadoch vzostup, no v iných – vzácnejších – úpadok.

DUŠA TÚŽI PO VYŠŠOM

Isteže, spoločnosť nemôže stále žiť na dne priepasti bez zákonov, ako je to u nás, ale bol by pre ňu výsmech, keby mala spočívať na usporiadanom povrchu bezduchého právnictva, ako to robíte vy. Ľudská duša sklúčená desaťročiami násilia túži po niečom vyššom, vrúcnejšom a čistejšom, ako je to, čo môže ponúknuť masová existencia na Západe, ktorá sa ako navštitenkou ohlasuje odporným tlakom reklamy, hrubosťou televízie a neznesiteľnou hudbou.

Sloboda bola človeku zverená len pod podmienkou a za predpokladu trvalej náboženskej zodpovednosti.

Žiadne sebaistejšie zbrojenie Západu nepomôže, pokiaľ sám neprekoná stratu svojej vôle. Pre duchovne oslabeného porazenca sa samotný výzbroj stáva príťažou. Kto sa chce brániť, musí byť pripravený zomrieť. A to je vzácna vlastnosť v spoločnosti vychovanej kultom pozemského blahobytu. A tak zostávajú len ústupky, odklady a zrady.

Nezostáva teda iné, než hľadať chybu pri samom korení, v samých základoch novovekého myslenia. Mám tým na mysli prevládajúce západne ponímanie sveta, ktoré vzniklo v renesancii, a politiky, vytvárané v osvietenstve – základe všetkých vied o štáte a spoločnosti. Môžeme ho nazvať „rationalistický humanizmus“ alebo „humanistická autonómia“. Je to smer, ktorý vyhlasuje a uskutočňuje autonómiu človeka voči všetkým silám, ktoré sú nad ním. Môžeme tiež hovoriť o an-

tropocentrizme, myšlienke, že človek je stredom všetkého, čo existuje. Humanistické vedomie sa vyhlásilo za nášho vodcu, poprelo existenciu zla v ľudskom vnútri a za najvyšší cieľ vytýčilo nadobúdanie pozemského šťastia. Tak vložilo do základu novodobej západnej spoločnosti nebezpečný sklon klaňať sa človeku a jeho hmotným potrebám. A tak sloboda sama rozhodne nemôže vyriešiť všetky problémy ľudskej existencie. Naopak – nesie so sebou rad ďalších.

NÁBOŽENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ

Prvé demokracie, vrátane americkej, predsa priznávali všetky práva ľudskej osobe ako Božiemu cieľu. Inými slovami, sloboda bola človeku zverená len pod podmienkou a za predpokladu trvalej náboženskej zodpovednosti. Postupom času síce Západ s úspechom a viac než dostatočne obhájal práva človeka, ale v človeku úplne zakrpatelo vedomie jeho zodpovednosti pred Bohom a pred spoločnosťou. Tak sa humanizmus vyvíjal k materializmu, stával sa viac a viac terčom socialistických a neskôr komunistických špekulácií, takže už v roku 1844 mohol Marx napísať, že „komunizmus je naturalizovaný humanizmus“.

Nie je náhodou, že všetky znaky, t.j. heslá, sa krútia okolo Človeka s veľkým „Č“. Silnejší, príťažlivejší a víťaznejší je vždy ten prúd materializmu, ktorý vedie viac doľava – je totiž dôslednejší. A humanizmus, ktorý úplne stratil svoje kresťanské dedičstvo, nemôže v tejto súťaži obstáť.

To, že sa komunistický poriadok mohol udržať a na Východe tak upevniť je dané tým, že bol horlivo podporovaný ozajstnými masami západnej inteligencie, ktorá s ním cítila svoju príbuznosť. Jeho zločiny prehliadala a keď ich už nebolo možné prehliadať, snažila sa ich ospravedlniť. Práve preto je úloha Západu – obstáť voči Východu – tak ťažká. Vkladali sme príliš veľké nádeje do politicko-sociálnych premien a teraz sa ukazuje, že nám berú to, čo máme najcennejšie: náš vnútorný život. Na Východe po ňom šliape komunistická strana, na Západe trhové hospodárstvo. Samotná skutočnosť rozbitého sveta nie je tak desivá ako to, že hlavné časti tohto sveta sú napadnuté podobnou chorobou. Upínať sa aj dnes na osvietenské heslá je ozajstné spiatočnictvo.

-red-

Peter Chorvát: Pokúšam sa totiž vyjadriť nevyjadriteľné

Zažitie poézie

Knižne debutoval v roku 1993. Jeho druhá básnická zbierka, nazvaná *Pamäť do áno*, vyšla len nedávno vo vydavateľstve Post Scriptum, teda s odstupom dvoch desaťročí. PETER CHORVÁT.

Poznáme sa už roky. Neraz sme diskutovali o umení, literatúre, poézii... Ale niektoré otázky tak či tak ostávajú otvorené. Tvorba je proces, ktorý sa nedá presne zachytiť a popísať. Poéziu je ťažké vymedziť. Predsa len položíme otázku: Ako by ste definovali poéziu? Kde sú jej hranice a jej miesto v živote človeka?

Ťažkosti s odpoveďou naznačujete už v otázke – ostávajúca otvorenosť a tým nemožnosť tvorbu a poéziu zachytiť či vymedziť. Tým by som aj mohol skončiť, ale otázka pokračuje: do akej definície ju zachytím ja, akými hranicami ju vymedzím a tým jej určím miesto.

V poznávaní sme dospeli do bodu, keď čoraz viac pociťujeme, že šermovanie faktami, významami a definíciami nás neposúva ďalej, ako očakávame, neodkrýva nám viac toho, čo by sme radi poznali a vedeli.

V náboženskej oblasti ponúka Anselm Grün jednoduché riešenie – ďalej nešermovať. A môžeme k tomu dodať – ponechať šermovanie tým, čo ešte nemajú mozog šermovaním dostatočne zbrázdnený, alebo naopak – tým, ktorí ho majú už riadne rozrytý.

Ponuka zbytočne ďalej nešermovať ale hovorí o inom spôsobe, akým sa napriek výbojom a ich dosekaným výsledkom či dôsledkom predsa len dostávame ďalej – je to zažitie, osobná skúsenosť toho, čo chceme, máme, mali by sme poznávať.

Z toho vyplýva, aká dôležitá úloha v tomto procese je zverená človeku, jeho pripravenosti, vnímaniu, prijatiu otvorenosti pre onú otvorenosť, ktorá mu otvára poznanie. Keď prenesieme tento spôsob chápania z náboženskej oblasti do roviny umenia a poézie, ktorá je súčasťou umenia, oslobodzuje nás to od hľadania definitívnych definícií, otázných otázok a nezodpovedných odpovedí, neustáleho makro- a mikro- analyzovania problému, ktorý ani problémom nie

je – alebo je takým, akým si ho robíme.

Odpoveďou na otázku nech je teda zažitie poézie, napríklad touto básňou.

Požehnanie

*požehnal Otec
svojho Syna*

*otieпка slamy do jasiel'
trocha sena*

*do srdca lásku bez dna
bezbrehú*

*na snehu spíš
synček
v neľudskej zime
bez periniek
bez postiel'ky*

spi

*raz
keď budeš veľký
prichystám ti*

kríž

Slovo požehnanie nejako chápu viac-menej všetci (od významu prejavu Božej priazne až po želanie prekypujúcej hojnosti dobra), a keď požehná otec svojho syna, predstava sa konkretizuje viac. Preto možno prekvapí, keď tým požehnaním je slama do postiel'ky a dobro do srdca, až toľko dobra, že je s tým kríž – ale tým sa spravilo zadosť tomu najpôvodnejšiemu významu požehnania, ktoré je sprevádzané krížom.

Požehnanie je navyše trojaké – požehnanie vonkajším darom, vnútorným (väčšinou ich pokladáme za rozporuplné), a napokon ich zjednotenie, keď sa stretnú, skrížia bez toho, aby popreli svoju protikladnosť. Takýto neničiaci stret je asi možný len v rovine presahujúcej roviny stretajúcich, pretínajúcich, spájajúcich sa, v našom chápaní ne-

Snímka: archív P. Ch.

súladných osobitostí, slamy a lásky.

Oboje sú však darom od Otca, ako aj tretí. To je najpodstatnejšie.

Hovoríte o náboženskej a básnickej skúsenosti. Pripomína mi to bremondovské poňatie poézie – spájanie modlitby a básne, mystiky a básnictva. Henri Bremond nazýva básnika nedokonalým mystikom. Ale keď uchopujeme poéziu ako literárny artefakt, nemôžeme nebrať do úvahy to, že písanie je prejavom vôle a intelektu. Básnik sa usiluje vysloviť nevysloviteľné, no je pritom odkázaný na jazyk, na zrozumiteľný systém znakov, lebo inak by svoju výpoveď nemohol sprostredkovať ostatným. Súhlasíte?

Takmer.

Tak si trochu zašermujem.

K umeleckému prejavu sa človek okrem vôle a intelektu dostáva ešte zvláštnym duševným stavom, inšpiráciou, vnuknutím. V takom prípade je podnet až nutkaním, čiže opakom vôle a intelektu. A hneď dvojnásobne, takže hoci vystupuje ako jediný zástupca tvorivosti, rovnocenne vyvažuje jej duálno-rozumovú stránku – je to naliehajúce až pudenie, a ide o pocit, duševný stav, nie prezentovanie vôľových či intelektuálnych schopností.

Pýtate sa na kardinálny problém, či je možné vysloviť nevysloviteľné spôsobom určeným na sprostredkovanie poznateľného. Myslím si, že nie. Skúsme však sprostredkovať nevysloviteľné nie svojou výpoveďou o ňom, ale pokusom o vytvorenie, navodenie stavu, ktorým sa nevyslovi-

teľné vysloví samo. Hovorím o literárnom artefakte ako o metafyzickej entite priamo vyvolávajúcej pocity, predstavy, nálady, zážitky, skúsenosti, nie ako o sprostredkovanej výpovedi o tom, čo tieto pocity vyvolalo. V tom je ten rozdiel a posun odpovede na vašu otázku – myslím si, že to možné je. Nie však konvenčným spôsobom výpovede, pri ktorom som odkázaný na dohodnutý spôsob vyjadrovania. Pokúšam sa totiž vyjadriť nevyjadriteľné – to je aj odpoveďou; keď to má byť až pochopené, nemôže to byť už vyjadrené.

nevidieť

*nenáhlivo prerazený
obojaký zrak*

*okrúhle stádovité mince
na popolavej žiarizni klzkého
mohutna
pomalým citom nezbrázdnená
na pomalých viečkach
zabára dovnútra seba*

*vynášavá odtiaľ obitý ortieľ
ošklivosti údesu hľa
preukrutnej krásy
občasných dní a nocí
a života tamtoho
života*

*na snehu prituhlo
zarastené výkričníky
zádušných bezdomovcov*

*čoby
keby trblietavý
zárobok nekonečna*

V sprievodnom esejistickom texte k vašim veršom v zbierke Pamäť do áno píšete: „Služba je sloboda.“ A naznačujete, že aj umenie by malo slúžiť, plniac dvojčedinú úlohu – malo by vnášať krásu do nášho života a pomáhať človeku v obrane proti rôznym formám nátlaku, manipulácie a ohrozenia. Má to opodstatnenie aj dnes? V dobe poznačenej cynizmom a rozvratom hodnôt? Čo môže poézia?

Generačný rozdiel medzi vydaniaми mojich zbierok (1993 – 2013) môžeme brať nielen ako informáciu o časovom rozpätí medzi nimi, ale aj – a skôr – ako reakciu na celkovú zmenu, ktorá sa medzitým udiala. Poeticky vyjadrené: z totalitnej na totálnu, ľudsky: z rozbíjajúcej na rozbitú, alebo ak po-

užijem slová z vašej otázky, z rozvracajúcej na rozvrátenú.

Nechcem tým nijako plakať nad súčasnou dobou ani ľuďmi, gazdovanie od desiatich k piatim, či od tisíca ku stu ovládali už aj minulé hospodári, dnešní sú na ovládanie a ovládnutie pripravení oveľa kvalifikovanejšie a zodpovednejšie, o budúcnosti sa radšej nevyjadrujem, nechcem ani neviem.

Nechutné na úbytkoch, poklese až úpadku, čoho sme svedkami, ale aj ak-térmi, je však ich globálnosť, ovplyvňujúca či postihujúca aj drobnosti – od materiálneho hrotu ihly až po duchovný chór spievajúcich anjelov, ktorí sa naň pomestia. Nekompromisnosť, ktorej nik neujde, alebo sa jej nevyhne – podľa toho, na ktorú stranu sa zaradí.

Aspoň reflektovanie tohto stavu, jasné uvedomenie si jeho nenormálnosti a nemorálnosti, vzhľadom na postihovanie, aké má k dispozícii a na vízie, ktoré ponúka – spôsoby, akými pracuje, sú také staré a známe ako ľudstvo –, je prvým krokom na ceste, ktorá opäť leží, stojí pred nami. Nehovorím, že na bezohľadnosť, cynizmus a rozvrátené hodnoty ľudí treba reagovať rovnako, ale terapeuticky ich postaviť pred zástupnú skutočnosť tejto situácie, odzrkadľovať ju napríklad v poézii, ešte lepšie v kultúre ako takej, stojí za pokus a má zmysel. Či aj

niečo zmôže, neviem, ale že má opodstatnenie, o tom som hlboko presvedčený.

Takýmto pokusom je zbierka Pamäť do áno, venovaná 1150. výročiu zvestovania viery bratmi-svätcami a prinesenia písma, s prihliadnutím na terajšiu dobu, ako a kam sme to vo viere, hodnotách a písomnostiach dospeli, dotiahli, kam sme sa to dopracovali.

Vďaky naplno

*Priesvitnou
a čiernou šatkou
zakrýva si
sivé vlasy*

*Asi nechce aby ju
pri nádobe od odpadkov
spoznali neznámi
tobôž vlastní*

*Veď veľmi dobre pozná pocit
veľmi slasťný
keď vlastné deti
robia z matky*

nádobu na odpadky

(Ukážky sú zo zbierky Pamäť do áno)
Za rozhovor ďakuje JÁN MARŠÁLEK

dotknuto nedotknutá

*a neustály viazne
balans dokonalosti
až je svojich lámanie kostí
nie Božej priazne*

*koľkokrát už
krutá knuta
na dušu*

bič Boží je –

*milovanie dočasu
Láska naveky*

*kto neprežil to
neprežije*

Veľká noc

*Nezdalo sa ženám zdanie –
v prázdnom hrobe živý anjel.
Viac než kríž je prežiť svoje
vzkriesenie... A Zmrŕvychvstanie.*

Otče Svätý

*Prijmi, prosím, čo je čistá špina;
je to naša, a či Tvoja psina –
miluje Ťa niečie z Tvojich detí
okrem Tvojho Jediného Syna?*

(Ukážky sú z doteraz nepublikovaných básní)

PETER CHORVÁT (*1959 v Trenčíne) vydal dve básnické zbierky: *Finta v žite* (s Jánom Maršálkom, 1993; dostala prémie Kraskovej ceny) a *Pamäť do áno* (2013). Publikuje v časopise *Kultúra*, podieľal sa na príprave textov do liturgického spevníka pre ľud.

Zamyslenie sa nad jazykovým prejavom a verbálnym štýlom Svätého Otca Františka

Pápežova reč

Akým jazykom to pápež František vlastne hovorí? Pravdaže po taliansky, aj keď nie vždy sa trafi do správneho prízvuku, ako sa post'ažovala Františkova učiteľka taliančiny. Taliani sú však v tomto ohľade výnimočne zhovievaví a počas generálnych audiencií ochotne skandujú aj napriek zlému rytmu svojho ľubozvučného jazyka.

Väčší um a ochota sa však žiada od prekladateľov pápežských textov. Musia opustiť bezpečné hranice existujúcich taliansko-inojazyčných slovníkov a vnoriť sa do povestných jazykových periférií.

ČERPÁ Z ARGOTU

František rúca vetnú stavbu, mieša štýly, razí novotvary a prepisuje pravidlá taliančiny, španielčiny i latinčiny. Kto bol zvyknutý na prebujnenú a abstraktnú vznešenosť doterajšej cirkevnej taliančiny, krčí plecami. Strnulú a uspávaciu odťažitosť niektorých kilometrových dokumentov náhle nahradila každodennosť viery. Vatikánista, ktorý sa doteraz mohol blysnúť svojou teologickou kultúrou, sa vyrovnáva s buenosaireským tajomstvom, údajne pôvodom z väzenského žargónu. Terajší Petrov nástupca hojne čerpá z argotu zvaného *lunfardo* a z jeho výrazov skladá svoje nové podobenstvá.

Samostatnú kapitolu tvorí neverbálna komunikácia pápeža – jeho nekonvenčná gestikulácie a mimika. „Svedčí o hlboknej duchovnej slobode,“ vyhlásil švajčiarsky kardinál Georges Cottier, bývalý teológ Pápežského domu.

PRVENSTVO SLOVA

Pontifikát pápeža Františka sa zakladá na prvenstve slova, na komunikácii najmä v jej vzťahovom aspekte. Jeho výroky si ľudia skutočne predávajú ústne v mestskej doprave či v reštaurácii, v Taliansku v pizzerii či v bare. „Priamy, jasný, prostý, prístupný, až hovorový štýl sa pritom nevylučuje s krásou reči,“ poznamenáva novinárka Stefania Falascová. „Volí výrazy, ktoré ihneď zasiahnu a vnášajú svetlo. Jeho figuratívny jazyk jedinou syntagmou účinne vystihne tému širokého dosa-

hu, najmä pri jeho ranných kázňach. Je to akýsi druh jazykového expresionizmu, typický pre španielčinu. Slová nadobúdajú fyzickosť a telesnosť, čo je tiež typický rys postmoderného, webového jazyka,“ mieni talianska publicistka, ktorú s argentínskym jezuitom spája dlhoročné priateľstvo.

Pojmy „trest“ či „trestať“ pápež František počas svojho pontifikátu nikdy oficiálne nevyslovil.

Niet preto divu, že sa veriaci aj neveriaci s týmto jazykom stotožňujú. Podľa výskumu talianskeho Istituto Toniolo z októbra minulého roku 83 percent opýtaných mladých ľudí tvrdí, že pápežova reč je vhodná pre súčasný svet a má potenciál osloviť ľudské srdce. Ako by aj nie, keď je František v letnom Riu vyzval mladých, aby neboli ticho, ale aby ako mladí kresťania „robili virvály“, „krik“ alebo možno až „neporiadok“. To je totiž výstižný preklad Bergogliovej výzvy, ktorému mnoho ráz bráni vrodená slušnosť oficiálneho prekladateľa a tendencia uhladzovať pápežské texty.

NEPOZNÁ SLOVÁ ODSÚDENIA

Redakcia talianskeho mesačníka *Vita*, ktorý sa zaoberá sociálnymi a ekologickými témami, zostavila v novembri minulého roka akýsi frekvenčný slovník prvých siedmich mesiacov Františkovo pontifikátu. Prvú priečku v ňom držia výrazy „všetci/všetko“ (použité 963 ráz). „Ježíš“ – vlastné a dôverné meno – sa objavuje dvakrát častejšie než teologickejší „Kristus“ (751 ku 417). Medzi zámenami dominuje „my“

Snímka: CTV

(použité 623 ráz), zatiaľ čo „ja“ sa vyskytuje štyrikrát menej (166).

Medzi slovesami zase prevládajú tie, ktoré vyjadrujú pohyb: ísť, putovať, stretávať sa. Slova odsúdenia v tomto slovníku nenachádzajú miesto – napríklad pojmy „trest“ či „trestať“ pápež František počas svojho pontifikátu nikdy oficiálne nevyslovil. Negatívnu konotáciu však preberajú iné výrazy – najmä „táraniny“ a „nariekanie“. Zazneli viac ako osemdesiat ráz na dôkaz toho, že si ich pápež František v Cirkvi naozaj nepraje.

KLADIE OTÁZKY

Analýza talianskeho periodika sa zameriava tiež na používanie nelexikálnych prvkov, najmä interpunkčných znamienok. Priam guľometné dávky otáznikov (celkovo 614) si totiž zasluhujú pozornosť, naznačujú autori výskumu. Pápež hovorí sám so sebou a so svojimi poslucháčmi. Kladie otázky, a to zďaleka nielen rečnícke. Vŕha je poslucháča a požaduje od neho konkrétnu odpoveď. Zároveň, ako dobrý katechéta, didakticky opakuje to, čo pokladá za dôležité a hodné zapamätania si.

Táto inkluzívna a podnetná komunikácia nešetří „pôžičkami“ z ľudového pokladu jazyka a nezriedka vystupuje s originálnymi novotvarmi. Jorge Milia, študent z čias Bergogliovho profesorského pôsobenia v Santa Fé (1964-1965), venoval tomuto „Františkovmu žargónu“ sériu článkov, ktorú uverejnil vatikánsky *L'Osservatore Romano*. Vysvetľuje v nich termíny už spomínaného buenosaireského slangu (*primerear, balconear, pasó de rosca, hacer lio, ningunear, pescar*), ktoré talianski

novinári s obľubou nechávajú v origináli, aby sa prekladatelia potrápili s ich viac či menej krkolomným opisom.

BERGOGLIOLIZMY

Z iného súdka sú pápežove neologizmy, vlastne „bergogliolizmy“. Jeden za všetky – v 96. článku apoštolské exhortácie *Evangelii gaudium* čítame: „*Ako často len snívame o expanzívnych, malicherných a dobre narysovaných apoštolských plánoch typických pre porazených generálov! Tak popierame dejiny Cirkvi, ktoré sú slávne ako dejiny obetí, nádejí, každodenného boja, života stráveného v službe, vytrvalosti v namáhavej práci, pretože každá práca prináša, pot na čele. Namiesto toho sa márnivo venujeme rečiam o tom, čo by sa malo robiť – hriech onoho, malo by sa – ako duchovní učitelia a pastorační odborníci, ktorí dávajú inštrukcie a zostávajú mimo.*“ Ono známe „asi by sa s tým malo niečo urobiť“ do slovenčiny len ťažko preložíme jedným podstatným menom. Svätému Otcovi sa tu podarila (novotvarom) *habriaqueísmo* v španiel-

skom origináli, preloženom do taliančiny doslova ako *doverfarismo*, po slovensky „malobysaurobenie“ nová definícia jedného nového hriechu. A vraj pápež zrušil hriech...!

Bezmála všetkých deväťtisíc respondentov citovaného výskumu Istituto Toniolo (92 percent zo vzorky mládeže vo veku 18 až 29 rokov) usudzuje, že pápež je mužom nebyvalých komunikačných schopností. Za Františkovým prejavom však (našťastie) nestoja komunikační stratégovia a mediálni poradcovia. Pápeža poháňa jediná túžba – hlásať Božie Slovo. „*Kresťan nepoužíva, sociálne uhladený jazyk náchylný k pokrytectvu, ale mal by byť hovorcom evanjeliovej pravdy s prostotou dieťaťa,*“ povedal Svätý Otec František počas svätej omše viani v júni v kaplnke Domu sv. Marty a na záver vyzval k reči prostej ako reč Božích detí, k reči v pravde vychádzajúcej z lásky.

Snímka: CTV

„*Bol verným obrazom slov, ktoré vychádzali z jeho úst,*“ píše Alessandro Manzoni o kardinálovi Friedrichovi, jednej z hlavných postáv, v svojom historickom románe *Snúbenci*. Je zaujímavé, že tento popis sa nachádza v kapitole *O Obrátení Nemennovaného*, ktorú si pápež František v tomto románe obľúbil a často z nej cituje.

Ak je teda život analogický so slovami, taktiež z pápežovej reči vnímame, nakoľko je pre neho pravdivé a prežitú to, čo hovorí.

JANA GRUBEROVÁ, VR

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

Nádoba svetla

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu**. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Naše predstavy o Bohu sa formujú na základe histórie, náboženskej a kultúrnej tradície, ale aj výchovy.

Kresťanské umenie a architektúra, nadväzujúc na teologické názory, ich často vyjadrovali pomocou abstraktných symbolov ako napríklad svetlo, prostredníctvom ktorého sa Boh v Starom i Novom zákone zjavuje človeku, či kruh ako symbol slnka, univerza, nebies a dokonalosti. Túto symboliku vyjadruje aj dokonalý kruhový tvar Eucharistie. Kruh môže predstavovať aj cyklus nášho života, ktorý sa vždy na Nový rok symbolicky obnovuje a vstupuje do novej fázy, s novými výzvami

pre náš duchovný život.

Výtvarné umenie od najstarších čias pracuje s abstraktnými predstavami a obrazmi. Sklenené objekty a reliéfy výtvarníka PALA MACHA spájajú transparentný materiál, akým je sklo, s maľbou. Kruhové, transparentné či s maľbou kombinované objekty nazvané *Nádoby svetla* odkazujú na prirodzenú premenu jeho diel pod vplyvom svetla, ale aj na hlbší univerzálny rozmer toho, čo nás presahuje. Významnú úlohu v nich zohráva farba. Zlatá ako nebeská farba, červená ako farba spájaná so symbolikou slnka, ohňa, sily, v kresťanstve s významom svetla života, Božej lásky a čistej

duchovnosti. Uzavretosť a nekonečnosť kruhu je v *Nádobách svetla* symbolicky otvorená zárezom, ktorý predstavuje prenikajúci lúč svetla. Aj my sme deň čo deň pozvaní náš život otvoriť pôsobeniu svetla Božieho pôsobenia a milosrdenstva.

„*Kruh som si vybral pre symboliku spomínanú v predchádzajúcom texte. Sklený kruh alebo rotačný sklený tvar zodpovedá fúkaniu skla do formy, maľovaniu fúkaného tvaru na točne. Tabule skla sa pôvodne vyrábali rozstrihnutím fúkaných valcov. Okraj nádoby má tvar kruhu, ktorý z bočného pohľadu vyzerá ako elipsa, ale my vieme, že je to stále len kruh,*“ vysvetľuje P. Macho. -red-

Henri Bremond: Modlitba a poézia

Sú knihy, ktoré nestarnú a po ktorých siahajú celé generácie. Mnohé z nich sa na Slovensku dočkali viacerých vydaní, niektoré, žiaľ, len jedného. V rubrike **Antikvariát** chceme predstavovať zaujímavé antikvárne knihy a autorov, ktorí svojimi dielami nezmazateľne vstúpili do literatúry.

Bremondove náhľady na poéziu sa svojho času dostali do centra pozornosti slovenských katolíckych básnikov. Jeho teória takzvaného čistej poézie (poésie pure) so svojím spirituálno-mystickým zameraním zapôsobila inšpiratívne a vzbudila záujem. Literáti z okruhu našej katolíckej moderny sa mohli aj vnútorne stotožniť s bremondovským poňatím poézie, ktoré vychádza z kresťanského zmýšľania a berie poéziu vážne ako nenahraditeľnú súčasť životného poznania, prenikajúceho až k podstate vecí.

ROZHĽADENÝ MYSLITEĽ

Francúzsky katolícky filozof, estetik a literárny vedec Henri Bremond (1865–1933) sa osvedčil ako vzdelaný a rozhľadený mysliteľ. Študoval v Anglicku, po návrate do vlasti vyučoval klasickú filológiu a filozofiu, prednášal a istý čas pôsobil ako redaktor. Veľkú časť života venoval štúdiu mystikov, otázky pravdy poznávanej z Božieho zjavenia. Na základe toho napísal rozsiahle viacväzkové *Literárne dejiny náboženského cítenia vo Francúzsku od náboženských vojen po naše dni*.

Svoju poetickú koncepciu Bremond rozvinul v troch knižkách: *Čistá poézia* (1925), *Modlitba a poézia* (1926), *Racine a Valéry* (1930). Prvá z nich bola preložená do češtiny (vyšla v roku 1935 s úvodnou štúdiou F. X. Šaldu) a stala sa tak prístupnou aj slovenskému čitateľovi. Naš prekladateľ Pavol Gašparovič Hlbina sa preto rozhodol uprednostniť *Modlitbu a poéziu*. Ako píše v doslove: „Ona je doplnkom prvej. Alebo lepšie: prvá je úvodom do druhej.“

PRIJAŤ TAJOMSTVO

K poznaniu sa dostávame nielen diskurzívnym rozumom, ale tiež intuíciou, prostredníctvom vnútorného nazerania, viery, modlitby, mystiky, poézie. Nie všetko sa dá rozumovo vysvetliť a zdôvodniť, niečo bude vždy zahalené tajomstvom. Týka sa to aj poézie – jej

Snímka: archív

presné definovanie je nemožné. Podľa Bremonda potrebujeme určitú odvahu ducha, aby sme – vo vlastnom záujme – prijali poéziu. To ale znamená prijať tajomstvo, pripustiť, že sú hodnoty a zákonitosti, ktoré sa nedajú vyjadriť slovami.

Kiež Boh skrze čítanie tejto knihy dá milosť pochopiť, že všetko, čo je na svete krásne, to je Poézia.

Autorovou ambíciou bolo napísať knihu o podstate poézie, ako píše v úvode, no vzápätí skromne dodáva: „Som iba amatér a jednoduchý zvedavec...“ Predsa len, treba povedať, vyjadruje sa fundovane a so znalosťou vecí. Dokladá, že kvalitná poézia nepoučuje, ale navodzuje predstavy, z ktorých si čitateľ môže odvodit' myšlienky vo vlastnom zmysle. Je oprávnené žiadať od poézie mravnú interpretáciu života, musí však ísť o interpretáciu básnickú.

VYSLOVIŤ NEVYSLOVITEĽNÉ

Básnik je nútený používať slová – nemôže nehovoriť! – pritom básnická skúsenosť je v podstate nevyslovná. Dobrá poézia človeka povznáša, vedie ho ku Kráse. Bremond porovnáva poéziu s mystikou, hľadá paralely, nachádza podobnosti aj rozdiely.

Antikvariát

Básnika nazýva nedokonalým mystikom. Osobitnú pozornosť venuje inšpirácii. Konštatuje, že inšpirácia nie je odmenou za lenivosť, obohacuje iba bohatých, pomôže pripraveným, talentovaným a odvážnym.

Pravá, rýdza, čistá poézia sa snaží vysloviť nevysloviteľné, je za slovami, obsahuje akúsi tajomnú realitu, prináša „*poznanie celkom zvláštne, ktorého bezprostredný predmet nie je predmet rozumového poznania*“.

Najlepšie verše zostávajú nenapísané. A tak čistá poézia, bez cudzorodých prvkov a didaktiky, smeruje k (nedosiahnuteľnému) ideálu. Bremond nezavrhuje rozum, ale uvedomuje si jeho medze, preto obhľadá poetický pohľad na svet a básneniu pripisuje „*nádherný dar milosti*“.

Pravdaže, takéto vznešené a veľkolepé poňatie poéziu idealizuje (ale to možno chápať ako autorský zámer), vylučuje z nej všetko zlé; vieme však, že realita je iná. Navyše, Bremond sa trochu vyhýba problematike tvorby ako prejavu intelektu a vôle, jej praktickému uskutočňovaniu... Máme teda jeho koncepciu odmietnuť ako jednostrannú či prekonanú? To isto nie, veď tvorivé úsilie umelca má smerovať, napriek rôznym okolnostiam, prekážkam a kontroverziám, ku katarzii, k očiste, k mravnému zlepšeniu a zjemneniu duše.

KRÁSA POÉZIE

Bremond je náročný, veľa cituje, prikladá vedľajšie poznámky, vedie pomyselný dialóg s mnohými básnikmi, umelcami, kritikmi, filozofmi – počnúc antikou a končiac súčasníkmi. Veľký zámer si vyžaduje veľkorysý prístup. P. G. Hlbina na margo preloženého diela napísal: „*Účelom tejto knihy je poukázať na význam a cenu pravej poézie a posvietiť na podstatu básnického zážitku. Mnoho je na Slovensku ľudí aj medzi inteligenciou, ktorí pokladajú básnictvo za zbytočné snenie strategických existencií. Kiež im Boh skrze čítanie tejto knihy dá milosť pochopiť, že všetko, čo je na svete krásne, to je Poézia.*“

JÁN MARŠÁLEK

Henri Bremond / *Modlitba a poézia*
T. Sv. Martin, Matica slovenská, 1943

Objednám si

VOX !

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.
Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu

VOX

Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkřížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.

Predplatné si je možné objednať

e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta: 7516949112/0200

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com